

kende som ramme, »men den er ikke vårt emne«. Dog er »vakuumpakket« lokalhistorie dårlig lokalhistorie. Sammenligninger med andre lokalsamfund – i Norge eller andetsteds – øger værdien af en lokalhistorisk fremstilling og giver større udbytte end en sammenligning med rigshistorien, som »samfunnshistorisk ikke er synderlig mer enn summen eller tverrsnittet av lokalhistoriene«!

Som et sidste tema i dette afsnit behandler Sandnes den kritik, der har været rettet mod megen lokalhistorie, at den ikke også handler om kvinder, arbejdere, husmænd, eller at den svigter den nyeste tids udvikling. Sandnes tilslutter sig kritikken i mangt og meget, men finder det noget problematisk at benytte lokalhistorien som et bevidst middel til at ændre (eller for den sags skyld bevare) samfundet. I stedet sætter han: systematisk kritik, vilje til objektivitet, søgen efter sandhed og åbenhed for andres standpunkter – »bare dåren mener seg å kjenne den eneste interessante synsvinkel«.

At skrive god lokalhistorie kræver alsidighed. Professor Rolf Danielsen har sagt, at det er en af de vanskeligste prøver en historiker kan blive sat på, vanskeligere end at lave en afhandling af »doktorgradstypen«. Lokalhistorikeren, der arbejder »i fuld bredde«, skal kunne dække så at sige alle sider af et lokalsamfunds liv, og han skal kunne udnytte alle de kilder og kildetyper, som kan kaste lys over lokalsamfundets historie. Der er brug for viden inden for mange fagområder, og Sandnes anbefaler, dels at man skaffer sig selvstændig viden på de forskellige områder (men advarer mod at tro, at man virkelig *kan* de pågældende fag), dels at man supplerer egen indsigt med råd, tolkninger og oplysninger fra *virkelige* fagfolk. Under mottoet: »Det er bedre å fuske i et fag enn å ignorere det« gennemgår han derpå en række »hjelpevidenskaber« som for eksempel: palæografi, numismatik, statistik, stednavneforskning, årringsdatering og pollenanalyse. Gennemgangen er lokalhistorisk set særdeles relevant, og der er gode litteraturhenvisninger.

Sandnes stiller store krav til lokalhistorikeren, men han yder samtidig en god og inspirerende bistand i sin håndbog. Synspunkterne er gennemgående holdt på et metodisk og generelt niveau, som betyder, at bogen kan læses med stort udbytte af danske lokalhistorikere. Dansk historisk Fællesforening udsender i 1985 en vejledning i at skrive lokalhistorie, og meget kunne tyde på, at de to bøger vil supplere hinanden.

Knud Prange

BENT ØSTERGAARD: Indvandrernes Danmarkshistorie. København, G.E.C. Gad, 1983. 263 s., ill. 168 kr.

Selv om Indvandrernes Danmarkshistorie nok er skrevet med henblik på en bred læserkreds, er det tydeligvis skoleeleverne, forfatteren først og fremmest har tænkt på. Atter skal skolernes ældste klasser plages med en bog, hvor et væsentligt og aktuelt emne drukner i en overflødig detaljerigdom, der krampagtigt – ikke mindst i billedteksterne – søges knyttet til bogens tema. Tørt og farveløst med hyppig tilsætning af den løftede pædagogiske pegefinger slæber sproget sig af sted på de godt 250 sider, der bringer læseren fra sagnhistoriens kong Dan til nutidens fremmedarbejdere.

Den elev, der på baggrund af bogen skal redegøre for, hvad man forstår ved en indvandrer, må føle sig fuldstændigt fortabt. Det virker helt forbløffende, at forfatteren iflg. bagsideteksten har villet skrive »den første samlede beretning om de forskellige indvandrergrupper, der fra oldtiden til i dag er kommet til vort land for at finde sig et blivende hjemsted«, og så ganske undlader at definere endsige diskutere indvandrerbegrebet. Denne grundliggende mangel fører bogen ud på utallige vildspor. Når man undlader at definere begrebet indvandrer, er det klart, at heller ikke spørgsmålet om, hvornår man bliver, og hvor længe man forbliver indvandrer er berørt. Alt har tilsyneladende skullet med i bogen: fra tyske flygtninge i Danmark efter 2. verdenskrig, sigøjnere på gennemrejse og tyske digtere som Klopstock og Brecht, der i perioder opholdt sig i Danmark, til folk som J. C. Drewsen, D. G. Monrad, Pio og Georg Brandes, hvis slægter havde levet i landet i generationer.

Forsøg på at skelne mellem permanent bosættelse af indvandrere og de internationale strømninger og kulturformidlingen i et kosmopolitisk Europa ligger forfatteren fjernt. Indvandring er jo ikke et éntydigt begreb. Set over historiens lange perspektiv kan man skelne mellem 6 indvandringsformer, der har berørt Danmark mere eller mindre stærkt, nemlig 1. Oldtidens folkevandringer. 2. De erhvervsbetingede individuelt prægede indvandring fra middelalderens håndværkere, købmænd og adelsmænd til enevældens embedsmænd og kunstnere. 3. De etniske og religiøse mindretal, der fra det 16. århundrede slog sig ned i kolonier bestemte steder i riget. 4. Arbejdskraftsvandringerne omkring det industrielle gennembrud. 5. Det 20. århundredes politiske flygtninge og 6. gæstearbejderne fra slutningen af 1960'erne. Rigtigt nok peger bogens afsluttende oversigt på, at forfatteren har forstået dette; havde han også opbygget sin bog efter disse forskellige indvandringsformer i stedet for, som nu, at føre den forvirrede læser frem og tilbage i en række kronologiske krumspring, er det muligt, at han havde opnået sit ellers så prisværdige formål at vise indvandrernes positive betydning for den danske nation.

Niels Peter Stilling

FRANK JØRGENSEN og MORTEN WESTRUP: Dansk Centraladministration indtil 1848. Kbh., Dansk Historisk Fællesforening, 1982. 197 s. Ill. 109,80 kr.

I rækken af Dansk Historisk Fællesforenings håndbøger foreligger nu en særdeles nyttig beskrivelse af dansk centraladministration frem til 1848. Frank Jørgensen og Morten Westrup, to af Rigsarkivets kyndigste specialister på dette område, har delt opgaven mellem sig, således at Frank Jørgensen behandler de instanser, der administrerede rigets immaterielle forhold, d.v.s. Danske og Tyske Kancelli og udenrigsforvaltningen, mens Morten Westrup tager sig af de instanser, der forvaltede de materielle forhold, d.v.s. Kammer- og finansforvaltningen. Frank Jørgensen beskriver desuden ret kortfattet den landmilitære centraladministration, mens Morten Westrup lige så kortfattet beskriver den sømilitære centraladministration. Fremstillingen indledes med værdifulde redegørelser for begrebet »centraladministration«, for statsforvaltningens geografiske udbredelse og for de mere overordnede principper for det danske statsstyre.